

יובל לחנוך העברי בבלגיה

השנה תמלאנה עשר שנים לקיומו של בית ספר עברי על גבולה של מערב אירופה, באנטוורפן.

וטרם עברי לדבר על אודות ביה"ס הזה, שיש בו משום ללמד ולהורות דרך לאלה שהחנוך העברי יקר להם, צריך לספר מעט על אודות הצבור היהודי שהתרכז בשנים האחרונות בבלגיה. רוב מנינו ובנינו של צבור זה התרכז בשתי הערים, ברוסל ואנטוורפן, והנהו מרובה גוונים וכוונים מאד, שכן הוא בא מארצות שונות והנהו מפורד ומפורר למפלגות וזבורות. ונדמה היה, כי מן הנמנע הוא שיחאחד צבור זה באיזה אופן שהוא, למען לבנות לו מוסדות צבוריים לצרכי הכלל. בתור סבל ירושה נשארה עוד כאן ה"אישות היתסנית", שצריכה לדעת קודם עם מי היא מיוסב לשולחן. ישנם פה "מערביים", היווני: המהגרים שהקדימו לבוא הנה לפני עשרים שנה, ובבן הקרימו כבר עור מערבי על פניהם, ובבן גם החנוך העברי צריך שיתא מסודר באופן "מערבי". אך ההגירה של כמה אלפים יהודים, שמצאו להם מקום בבלגיה מזמן שאחרי המלחמה, שינתה מעט את פני היהדות הבלגית והחלישה את האופי המערבי. לא נפריוז לומר, כי כל יהודי בלגיה הנם לאומיים; בוודאי אין צורך לחפש בנרות כדי למצוא מתבוללים לשמה, מבית ספרו של דינק, או קומוניסטים ובונדאים, העורכים משתאות כליל כפורים; אולם ברובו הגדול הצבור היהודי, ובעיקר זה שבאנטוורפן, בוודאי שהנהו ציוני ותרומותיו לקרנות הלאומיות מעידות על כך. אך בדבר אחד, והוא דווקא העיקרי, היתה מורגשת באן עזובה רבה, וזהו החנוך העברי. הסתפקו במורים שלא שמשו כל צרכם, וגם חנוך זה ניתן להם על קצה המזלג. העקר היה, במובן, קריאת ה"מפטייר" ונוסף לזה קצת קצורים מעקרי דת ונוכחאות תפלה וכדומה. לפיכך תמצאו כאן צעירים שמתקשים אפילו באמירת הקדיש, אף כי הוריהם היו בני תורת מבית המדרש חישן. ולפיכך לא מצא מתחלה הרעיון ליסוד ביה"ס עברי את החד חנכון בלב הצבור היהודי כאן. הלאומיים היו מהססים שמא לא יהיה זה אלא "חדר" חדש; וחדתיים מצאו את ספוקם בביה"ס היהודי מיסודו של חניכו פרנקפורט המתקיים זה מכבר ושלמרות השנויים תכבירים שנתחוו בעולם היתודי לא שנה מטבעו וממשיך את החנוך בכוון חידוע בהוספת נופך מתורת ה"אגודה" ומשטת הפרוד האונגרי. אולם נמצא קומץ אנשים; המסורים לרעיון החנוך הלאומי, ובראשם חמנתיגים הרוחניים ליהדות תאנטוורפנאית, ובסיועם נוסד כאן לפני עשר שנים ביה"ס עברי בעל זכיות פומכיות, בדוגמת בתי הספר של הקטולים, שגם הם אינם מסתפקים בחנוך הממשלתי החילוני. אמנם לאותו הטפוס של ביה"ס, שכלל הלמודם, היוני: גם החלוניים, יתיו נלמדים בעברית, אין כאן מקום לפי שעת. לא רק שהיה נטול זכות פומכיות, אלא

גם מבפנים לא היה פוגש יחס של אמון — וע"כ תוכרחו לקבוע בו את הלועזית בתור שפת ההוראה ללמודים הבלליונים ולרכז את המאמצים על התוכן העברי.

בשתיים שלש השנים הראשונות היה ה"תחבמוני" צפוי לסכנת בשלזון. אדישות הצביר היתה גדולה. אולם לאט לאט התבסס מצב ביה"ס, ועתה מספר חניכיו מגיע כבר לארבע מאות והוא רכש לו כבר את אהדת הצביר הלאומי, ועומד לחפארת ליהדות הבלגית.

הבנין החדש של ביה"ס הוא הכי משוכלל ומתאים לצרכו, — כפי ערותו של המפקח הממשלתי. ובנוגע למדת התנוך העברי, שהוא נוחן לחניכיו, דיה תהא עדותם של כמה מגדולי היהדות בזמננו, שהעידו עליו, והם: מר אוסישקין, הרב ברלין, הפרופ' ברודצקי, מר ז'בוטינסקי ועוד. בכל אופן זהו בית הספר העברי היחידי בבלגיה, הדואג לתנוך לאומי לדור הבא, כי בצד למודי הקודש תופסים בו מקום הקנינים הלאומיים, ארץ ישראל והתחיה העברית.

היובל של עשר שנות הקיום ה"תחבמוני" חג הוא ליהדות האנט-וורפנאית בפרט ולכל היהדות הבלגית בכלל. יסודו היה מצער אולם באחריתו השגיא וקיומו איתן.